biografie

Het Muziek
Het Muziek is een grensverleggend ensemble voor nieuwe muziek. Met een open blik onderzoekt het wat muziek vandaag kan zijn, van vernieuwend werk van jonge componisten tot iconische muziek uit de twintigste eeuw. Het ensemble werkt samen met pionierende makers en onverwachte partners en zoekt de grenzen op tussen muziek, theater en andere disciplines. Van concertzaal tot festival: Het Muziek brengt nieuwe klanken naar een breed en nieuwsgierig publiek.

Marieke Franssen fluit en panfluit
Felicia van den End fluit en panfluit
Jeline Weening saxen
Jessie Brevé saxen
Jonathan Bonny slagwerk
Pepe Garcia Rodriguez slagwerk
Pauline Post elektrische piano
Tim Sabel elektrische piano
Emiel Janssen elektrische piano
Laura Sandee elektrische piano
Zalán Berta basgitaar
Mark Haanstra basgitaar

tips van onze programmeurs

za 14 nov 26
DoelenEnsemble & Young DoelenEnsemble
A life in a day

zo 6 dec 26
London Philharmonic Orchestra met Alice Sara Ott
Beethovens Pianoconcert nr. 4

zo 24 jan 27
Brooklyn Rider
Temples of resonance: strijkkwartetten van Philip Glass

ontdek het programma op dedoelen.nl

geef talent een podium

word Vriend van de Doelen

Iedere grote naam begon ooit als talent. Geef samen met ons de sterren van morgen een podium!

Ga naar dedoelen.nl/vrienden voor meer informatie

za 17 okt 2026 | Jurriaanse Zaal 20:15 uur

Het Muziek
Hoketus 50

Michael Gordon Andriessen
Ruut van der Beele & Koen Keevel video: Stairway to Music: Hout
Louis Andriessen Hoketus

Minimal Rave © Alex Heuvink

Wat krijg je als je minimal music een flinke schop onder de kont geeft? *Hoketus* van Louis Andriessen. Met zijn rauwe klanken, beukende ritmes en onverzettelijke drive werd het in 1976 een van de oerstukken van de Nederlandse minimal music. Vanavond viert Het Muziek het jubileum, met ook een gloednieuwe spiegelcompositie van de Amerikaanse componist Michael Gordon, die de dwarse energie van *Hoketus* naar het nu trekt.

Stel je een potje tafeltennis voor. En beeld je dan in dat je met z'n zessen één enorm batje vasthoudt en een bal metaal snoeihard naar de andere kant slaat. En dat de bal met diezelfde kracht weer op je afvliegt. Zo klinkt *Hoketus* van Louis Andriessen (1939-2021). Twee identieke groepen van zes musici staan tegenover elkaar en kaatsen in razend tempo noten over en weer. Nooit tegelijk, altijd om de beurt. Een verschuiving in het ritme hier, een nieuwe toon daar: kleine veranderingen in het muzikale patroon houden de spanning hoog. Met deze mix van felle ritmes, hoekige klanken en een flinke scheut brutaliteit zette Andriessen de Nederlandse muziekscene in 1976 op zijn kop.

toelichting

Andriessen bedacht deze muzikale krachtmeting niet in stilte achter zijn schrijftafel. De repetitieruimte was zijn laboratorium: zeker een jaar experimenteerde hij samen met een aantal van zijn studenten aan het conservatorium in Den Haag aan het concept voor *Hoketus*. Het idee voor het stuk kwam voort uit zijn lessen. Die stonden in deze periode in het teken van een muziekstijl die uit de VS was over komen waaien: minimal music, met zijn herkenbare puls en eindeloze repetitieve patronen. Hoe ver kun je komen als je jezelf bijna alles ontzegt en met één enkel muzikaal idee aan de slag gaat? Dat was precies het soort radicalisme waar Andriessen warm voor liep. Werken van minimalpioniers als Philip Glass, Steve Reich en Terry Riley werden uitgeplozen, maar zelf muziek maken was voor Andriessen 'de kern van de zaak'. Iedereen moest dus een compositieoefening in minimalstijl schrijven. Ook de docent.

Hoe ver kun je komen als je jezelf bijna alles ontzegt en met één enkel muzikaal idee aan de slag gaat? Dat was precies het soort radicalisme waar Andriessen warm voor liep.

De no-nonsense titel van het stuk verklapt meteen welk muzikaal idee Andriessen uitdiepte: hoketus. Het Latijnse woord betekent 'hik' en dat is precies wat er gebeurt: de muziek springt voortdurend van de ene stem naar de andere. Hikt de ene, dan valt de andere stil; en andersom. Daar kun je enorm spannende dingen mee doen. Dat blijkt wel uit de uiteenlopende muziektradities waarin je dit muzikale pingpongspel tegenkomt, van middeleeuwse Europese muziek tot plekken waar deze techniek nog altijd springlevend is, zoals panfluitensembles uit de Andes, Surinaamse steelbands, Ghanese slagwerkmuziek en Indonesische gamelan.

Hoketus was voor Andriessen tegelijk een oefening in minimal music én een duw tegen de richting waarin deze muziekstijl zich bewoog. De klankwereld van minimal werd steeds braver en zoeter vond Andriessen. Het dreigde te verworden tot wat hij 'roomboterreclamemuziek' noemde. Daar wilde hij niets van weten. Hij wilde juist de felheid en vaart van een rockband: luid, hoekig, bonkig, recht voor zijn raap. In *Hoketus* dus geen tapijtje van lieflijk marimba-getik en glasheldere samenklanken, maar rauwe brokken klank met scherpe randen. En mocht je nou net lekker in een groove beginnen mee te deinen, dan gooit Andriessen wel een spaak in de wielen. Luister je naar een opname, ga dan midden tussen de twee speakers zitten en draai de volumeknop flink open. Zo hoor je het stereo-effect van *Hoketus* optimaal. Maar live wordt *Hoketus* pas echt spannend. Dan zit je met je neus boven op de suspense: blijven de twee groepen musici elkaar strak op de hielen zitten of vliegen ze uit de bocht? Je wordt in het spel gezogen alsof je naar een sportwedstrijd zit te kijken, zei Andriessen eens.

Van Den Haag naar New York

Het clubje studenten dat *Hoketus* in première bracht werd uiteindelijk een ensemble met dezelfde naam. Tien jaar lang – tot hun opheffing – was *Hoketus* hun lijfstuk en inspireerden ze allerlei componisten tot nieuwe muziek. Aan de andere kant van de oceaan vonden drie New Yorkse componisten, één generatie jonger dan Andriessen, in hem een muzikale geestverwant. "De enorme energie en agressieve klank van Andriessens muziek, die we kenden als *the Dutch sound*, sprak ons enorm aan,"

Louis Andriessen

vertelt Michael Gordon (1956). Samen met componisten David Lang en Julia Wolfe richtte hij in 1987 het invloedrijke New Yorkse muziekcollectief Bang on a Can op. Daarmee voerde hij *Hoketus* talloze keren uit, bracht hij andere werken van Andriessen in première en hielp zo zijn muziek in de VS op de kaart te zetten. Speciaal voor dit jubileumconcert schreef hij het stuk *Andriessen*, als spiegelcompositie bij *Hoketus*.

Gordon herinnert zich Andriessen als een bruggenbouwer tussen de Amerikaanse minimal music en de meer verhalende muziektraditie uit Europa. "Verhalende muziek heeft richting: er is spanningsopbouw, zoals bij eb en vloed. In de puurste vorm van minimal music werkt dat anders. Die muziek bouwt niet zozeer op naar een climax, maar draait om kleine elementen die voortdurend in beweging zijn. Louis Andriessen wist die twee muzikale benaderingen te combineren. Zijn muziek is duidelijk geïnspireerd door minimal music, maar zelfs in *Hoketus* is er een build-up van energie, die je niet zo terugvindt in vergelijkbare muziek van Amerikaanse componisten."

Voor zijn spiegelcompositie *Andriessen* gebruikte Gordon dezelfde instrumentatie als Andriessen voor *Hoketus*. In die zin is het Gordons eerbetoon aan zijn muzikale inspirator. "Wie schrijft er nou voor deze combinatie van instrumenten? Het is Andriessens uitvinding. Een bijzonder ongewone bezetting, maar erg krachtig." Gordon voelt zich bij deze instrumenten, met zijn achtergrond in de underground rockscene van New York, voor een groot deel thuis. "Die twee basgitaren: daar hou ik van. En het feit dat de boel versterkt is natuurlijk. Het is gewoon een soort rockband, maar dan zonder elektrische gitaar."

Of de hoketustechniek terugkeert in Gordons spiegelcompositie? Die kon natuurlijk niet missen. Maar een letterlijke spiegel van *Hoketus* is het nieuwe werk van Gordon allerminst. Waar Andriessen met *Hoketus* een nieuwe muzikale taal probeerde te vinden, schrijft Gordon vanuit zijn eigen muzikale wereld. En waar bij Andriessen de twee zestal groepen nooit tegelijk spelen, laat Gordon ze juist met z'n twaalven samenspelen. Bij het componeren dacht hij vooral aan de stroom van energie. Het resultaat is, in zijn woorden: snel, luid, vrolijk, energiek, een beetje brutaal. "*Andriessen* is vooral een vreugdevol en speels stuk geworden. Voor mij is deze muziek een manier om me Louis te herinneren, om te vieren wie hij was en wat hij voor me betekende."

toelichting: Loni Verweij